

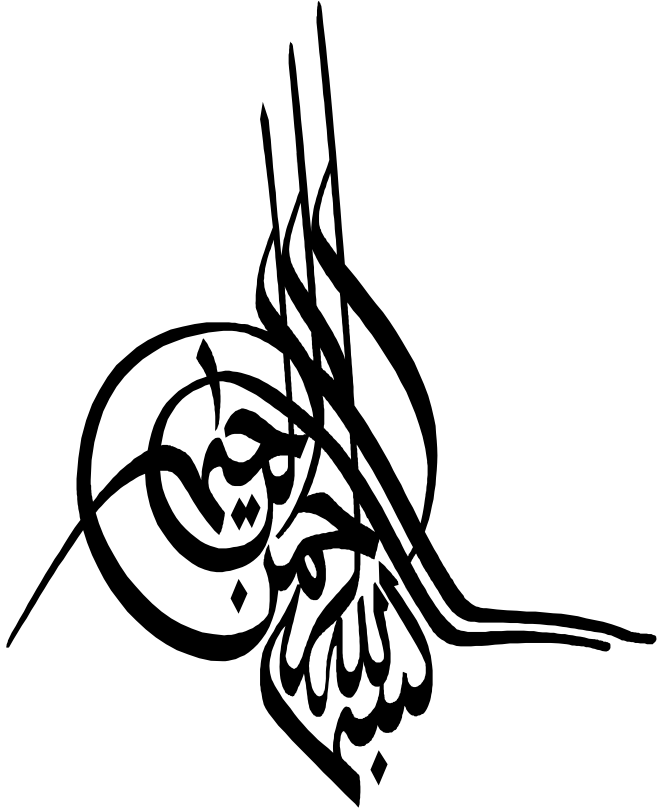
دانش آموز آهسته گام

توانمندسازی و آموزش های مقدماتی مربوط به والدین

نگارنده: دکتر جواد ایمانی

دانش آموز آهسته گام

(توانمند سازی و آموزش‌های مقدماتی مربوط به والدین)

تالیف:

دکتر جواد ایمانی

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

سرشناسه: ایمانی، جواد، ۱۳۶۰ -

عنوان و نام پدیدآور: دانش آموز آهسته گام: (توانمندسازی و آموزش‌های مقدماتی مربوط به والدین)/ تالیف جواد ایمانی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری: ۷۲ص؛ وزیری.

شابک: ۱-۴۹۴-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸-۱۰۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه: ص. [۷۱] - ۷۲.

موضوع: کودکان عقب‌مانده

موضوع: Children with mental disabilities

موضوع: کودکان عقب‌مانده -- آموزش و پرورش

موضوع: Children with mental disabilities -- Education

موضوع: والدین کودکان توان‌خواه

موضوع: Parents of children with disabilities

رده بندی کنگره: BF۷۲۳

رده بندی دیویی: ۱۵۵/۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۹۰۷۱۳۵

انتشارات موجک (ناشر دانشگاهی)

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۰۲۶۵۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir اینستاگرام: mojakpublication

عنوان: دانش آموز آهسته گام (توانمندسازی و آموزش‌های مقدماتی مربوط به والدین)

تالیف: دکتر جواد ایمانی

مشخصات ظاهری: ۷۲ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: تابستان ۱۴۰۱، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۱۰۵۰۰۰۰ ریال، شابک: ۱-۴۹۴-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

تقدیم به:

بهترین عزیزانم در خانواده
که سنگ صبورم در تحمل مشکلات و
مشوقم در به ثمر رسیدن این اثر با ارزش بودند.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱۱	مقدمه .....
۱۵	فصل اول: عقب ماندگی ذهنی .....
۱۵	۱-۱ کم توانی ذهنی، نیازها و اهداف آموزشی .....
۱۹	۲-۱ علل عقب ماندگی ذهنی .....
۲۰	۱-۲-۱ علل پیش از تولد .....
۲۲	۲-۲-۱ دلایل عقب ماندگی ذهنی در حین تولد .....
۲۳	۳-۲-۱ علل عقب ماندگی ذهنی بعد از تولد .....
۲۵	فصل دوم: کودکان آهسته گام .....
۲۵	۱-۲ کودک مرزی کیست؟ .....
۲۷	۲-۲ علائم و نشانه‌های کودکان آهسته گام .....
۲۸	۳-۲ ویژگی‌های عاطفی و روانی آهسته گامان .....
۳۱	۴-۲ لزوم ثبت نام در مدارس ویژه برای کودکان گام آهسته .....
۳۱	۵-۲ خلاقیت در کودکان آهسته گام .....
۳۳	۶-۲ تقویت روحیه‌ی کودکان آهسته گام .....
۳۳	۱-۶-۲ مدل سازی .....
۳۳	۲-۶-۲ آموزش .....

- ۳-۶-۲ تمرین و ممارست ۳۴
- ۴-۶-۲ انگیزش ۳۴
- ۷-۲ نقش خانواده در مواجهه با کودک آهسته گام ۳۴
- ۸-۲ توانمند سازی والدین کودکان آهسته گام ۳۶
- ۹-۲ نقش والدین در سلامت روانی کودکان آهسته گام ۳۷

فصل سوم: فرزند پروری ۳۹

- ۱-۳ خانواده و الگوهای فرزند پروری ۳۹
- ۲-۳ شیوه‌های فرزند پروری ۴۱
- ۱-۲-۳ شیوه اقتداری ۴۱
- ۲-۲-۳ شیوه استبدادی ۴۲
- ۳-۲-۳ شیوه آسان گیر ۴۳
- ۴-۲-۳ شیوه کناره گیر ۴۴
- ۳-۳ والدین خوداثرمند ۴۵
- ۴-۳ الگوهای تغییرات تحولی در تعامل والد - فرزند ۴۸

فصل چهارم: فرزند پروری مثبت ۵۱

- ۱-۴ مقدمه‌ای بر برنامه فرزند پروری مثبت ۵۱
- ۲-۴ اصول برنامه فرزند پروری مثبت ۵۲
- ۳-۴ اهداف اختصاصی برنامه فرزند پروری مثبت ۵۴
- ۴-۴ سطوح برنامه فرزند پروری مثبت ۵۴
- ۵-۴ محتوای برنامه فرزند پروری مثبت ۵۷
- ۶-۴ کاربرد برنامه فرزند پروری مثبت ۵۹
- ۷-۴ تکنیک‌های فرزند پروری مثبت ۵۹
- ۸-۴ تأثیر برنامه فرزند پروری مثبت بر کارکرد خانواده دارای فرزند آهسته گام ۶۶

فصل پنجم: نتیجه گیری ۶۹

منابع ۷۱

منابع فارسی ۷۱

منابع انگلیسی ۷۲

مقدمه

کودکان استثنایی افرادی هستند که برای شکوفا شدن استعداد بالقوه‌ای که از آن برخوردارند به آموزش و پرورش و خدمات ویژه‌ای نیاز دارند. آنها به این دلیل به چنین آموزش‌ها و خدماتی نیاز دارند که در یک یا چند جنبه از جنبه‌های زیر با اغلب کودکان تفاوت دارند. آنها ممکن است دچار مشکلاتی از این قبیل باشند: عقب ماندگی ذهنی، ناتوانی در یادگیری، ناراحتی‌ها و آشفتگی‌های عاطفی، نقایص جسمانی، نقص در سخن گفتن، عیب شنوایی، عیب بینایی یا استعداد درخشان یا تیز هوشی. در تعریفی دیگر به کودکانی استثنایی گفته می‌شود که برخلاف اکثریت افراد هم سن خود در شرایط عادی قادر به سازگاری با محیط نباشند. و از نظر فکری، جسمانی، عقلانی، رفتاری و عاطفی با هم سالان خود فرق کلی داشته باشند و روش‌های خاص آموزش و پرورش درباره آنان به کار رود.

کودک استثنایی اول یک کودک است. انسانی است با همه خصوصیات و صفات یک انسان و بعد کودکی است با خصوصیات و تفاوت‌های استثنایی نسبت به سایر کودکان؛ و همین ویژگی‌ها و خصوصیات است که معلمان و اولیا باید خودشان را با آن سازگار کنند. در واقع بین تمام خصوصیات روانی و جسمانی و تمام استعدادهای مختلف هر فرد تفاوت‌های مشهودی موجود است پس می‌توان گفت که هر فرد نسبت به افراد دیگر استثنایی است و کلمه استثنایی به‌طور اعم و به معنای دقیق علمی خود نمی‌تواند فقط به گروه‌های خاصی از افراد جامعه اطلاق شود؛ بنابراین آنچه که ما اصطلاحاً «کودک استثنایی» می‌گوئیم بدین معناست که کودک از نظر هوشی و جسمی و روانی و اجتماعی به میزان قابل توجهی نسبت به دیگر همسالان خود متفاوت می‌باشد و نمی‌تواند به نحو مطلوب حداکثر استفاده از برنامه‌های آموزش و پرورش عادی ببرد. در این گونه کودکان واکنش‌ها، ویژگی‌های خاص دارد به دلیل اینکه کودک رشد فکری کامل ندارد و به دلیل اینکه نمی‌تواند بر رفتارهای خود کنترل داشته باشد یا اگر عمل خلافی از او سرزد احساس گناه و تقصیر کند، چون

از نظر شخصیتی نارس و نابالغ است، ناگزیر نیازمند به توجه خاص و آموزش و خدمات فوق‌العاده‌ای است. عنوان کودکان استثنایی در مکاتب آمریکا و انگلستان فرق می‌کند. در آمریکا به تمام کودکانی که به نحوی با کودکان طبیعی و همسن خود از نظر فکری، جسمی، عاطفی، عقلانی، رفتاری و ... فرق داشته باشد استثنایی گفته می‌شود و مسلماً با قبول این تعریف یک کودک نابغه، نابینا، ناشنوا و عقب مانده ذهنی همه استثنایی هستند.

کم توانی ذهنی عارضه‌ای است که در حدود ۲٪ افراد وجود دارد. در بسیاری از نقاط دنیا این عارضه تحت عنوان عقب ماندگی ذهنی شناخته می‌شود. کم توانی ذهنی اختلالی است که با عملکرد هوشی زیر حد طبیعی و اختلال در مهارت‌های انطباقی مشخص می‌گردد. کم توانی ذهنی از لحاظ آماری به این صورت تعریف می‌شود عملکرد شناختی که بر اساس آزمون استاندارد هوش، معادل دو انحراف معیار زیر میانگین جمعیت عمومی باشد. سن شروع کم توانی ذهنی زیر ۱۸ سال است و منظور از مهارت‌های انطباقی انجام کارهای است که در هر سن خاص به‌طور معمول از فرد انتظار می‌رود. با اقدامات آموزشی و اجتماعی می‌توان یک زندگی طبیعی در خارج از بیمارستان را برای این افراد فراهم کرد که شامل مدارس ویژه، انجام کارهای خانه‌داری و صنایع دستی و حمایت از این افراد و خانواده آنان می‌باشد.

کودکان آهسته گام به واسطه‌ی تفاوت در دو مؤلفه‌ی هوشبهر و مهارت‌سازی از کودکان دیگر متمایز می‌شوند. برخی از انواع آسیب‌های ذهنی کودکان در زمان تولد یا در اندک مدتی پس از تولد قابل تشخیص هستند. اما انواع دیگری از آسیب دیدگی‌ها وجود دارند که تا سنین بالاتر به راحتی تشخیص داده نمی‌شوند. کودکان آهسته گام یا مرزی، کودکانی هستند که نسبت به سایر هم سن و سال‌های خود، قدرت درک و حل مسئله پایین‌تری دارند. ولی با توجه به بهره‌ی هوشی ۸۰ تا ۹۰ درصدی در رده بالاتر از کودکان عقب مانده ذهنی طبقه‌بندی می‌شوند.

کم توانی ذهنی خوشه‌ای از سندروم هاست که در اوایل زندگی شروع می‌شود و با الگوهای مختلفی از اختلالات شدید و مداوم در عملکردهای شناختی و شخصی مانند هوش، یادگیری، رفتار و مهارت‌های سازگاری مشخص می‌شود. بر اساس تحول تعریف نارسایی هوشی نام عقب مانده‌ی ذهنی به کم توان ذهنی تغییر نام داده است و تشخیص این امر بر اساس کارکرد سازشی در سه حوزه‌ی مهارت‌های اجتماعی، مفهومی و عملی است و ملاک هوشبهر، ملاک اصلی

Slow-paced student

empowerment and preliminary training for parents

Dr. Javad Imani

کودکان استثنایی افرادی هستند که برای شکوفا شدن استعداد بالقوه‌ای که از آن برخوردارند به آموزش و پرورش و خدمات ویژه‌ای نیاز دارند. آنها به این دلیل به چنین آموزش‌ها و خدماتی نیاز دارند که در یک یا چند جنبه از جنبه‌های زیر با اغلب کودکان تفاوت دارند. آنها ممکن است دچار مشکلاتی از این قبیل باشند: عقب ماندگی ذهنی، ناتوانی در یادگیری، ناراحتی‌ها و آشفتگی‌های عاطفی، نقایص جسمانی، نقص در سخن گفتن، عیب شنوایی، عیب بینایی یا استعداد درخشان یا تیز هوشی. در تعریفی دیگر به کودکانی استثنایی گفته می‌شود که برخلاف اکثریت افراد هم سن خود در شرایط عادی قادر به سازگاری با محیط نباشند. و از نظر فکری، جسمانی، عقلانی، رفتاری و عاطفی با هم سالان خود فرق کلی داشته باشند و روش‌های خاص آموزش و پرورش درباره آنان به کار رود.

کودکان آهسته گام به واسطه‌ی تفاوت در دو مؤلفه‌ی هوشبهر و مهارت سازشی از کودکان دیگر متمایز می‌شوند. برخی از انواع آسیب‌های ذهنی کودکان در زمان تولد یا در اندک مدتی پس از تولد قابل تشخیص هستند.